

De samendenkers

JOHN WYNDHAM

De samendenkers

Vertaald door Boukje Verheij

De Harmonie – Amsterdam

Toen ik nog heel klein was, droomde ik soms over een stad – wat vreemd was, want het begon al toen ik nog niet eens wist wat een stad was. Maar deze stad, die in de bocht van een grote blauwe baai lag, verscheen zomaar in mijn gedachten. Ik zag de straten en de gebouwen aan weerszijden, de waterkant en zelfs boten in de haven. Maar in mijn wakende leven had ik nog nooit de zee of een boot gezien...

En de gebouwen waren heel anders dan die ik kende. Het verkeer in de straten was vreemd, met wagens zonder paarden om ze te trekken. En soms zag ik voorwerpen in de lucht, glanzende visvormige voorwerpen die zeker geen vogels waren.

Meestal zag ik deze wonderbaarlijke plek bij daglicht, maar soms was het er nacht en dan lagen de lichtjes als snoeren glimwormen langs de kust en leken sommige als vonken op het water te drijven of in de lucht te zweven.

Het was een betoverend mooie plek, en op een dag, toen ik nog jong genoeg was om niet beter te weten, vroeg ik aan mijn oudste zus, Mary, waar deze heerlijke stad zou kunnen zijn.

Ze schudde haar hoofd en vertelde me dat zo'n plek niet bestond – niet meer. Maar misschien, opperde ze, droomde ik wel over lang vervlogen tijden. Dromen

waren nu eenmaal raar en vielen niet te verklaren. Dus wat ik zag was misschien wel een stukje van de wereld zoals die ooit was geweest – de wonderbaarlijke wereld waarin het Oude Volk had geleefd, zoals die ooit was voordat God de Rampspoed had gebracht.

Maar daarna waarschuwde ze me dringend om het er met niemand anders over te hebben. Voor zover zij wist hadden andere mensen niet dat soort beelden in hun hoofd, of ze nou sliepen of wakker waren, dus het zou onverstandig zijn erover te beginnen.

Dat was een goede raad en gelukkig was ik zo verstandig hem op te volgen. De mensen in ons district waren erg gespitst op alles wat afweek of ongebruikelijk was, zodat zelfs mijn linkshandigheid lichte afkeuring opriep. Dus op dat moment en nog jaren erna zei ik er tegen niemand iets over – sterker nog, ik vergat het bijna, want naarmate ik ouder werd kreeg ik de droom steeds minder vaak en uiteindelijk nog maar zelden.

Maar de raad bleef hangen. Anders had ik misschien wel iets gezegd over de merkwaardige connectie die ik had met mijn nichtje Rosalind, en dat zou ons vast en zeker zwaar in de problemen hebben gebracht – als iemand me al had geloofd. Volgens mij schonk geen van ons beiden er destijds veel aandacht aan. We waren nu eenmaal gewend voorzichtig te zijn. Ik voelde me zeker niet ongewoon. Ik was een normaal jongetje, dat op een normale manier opgroeide en verder niet nadacht over hoe de wereld in elkaar zat. En zo bleef het, tot de dag waarop ik Sophie ontmoette. Zelfs toen veranderde alles niet in één klap. Pas met de kennis van nu besef ik dat dát de dag was

waarop mijn allereerste twijfels de kop opstaken.

Die dag was ik er in mijn eentje opuit getrokken, zoals ik zo vaak deed. Ik moet bijna tien geweest zijn. De zus boven mij, Sarah, was vijf jaar ouder en vanwege het leeftijdsverschil speelde ik meestal alleen. Ik was in zuidelijke richting het karrenspoor afgelopen, langs een aantal velden, tot ik bij de grote aardwal uitkwam, en toen nog een heel stuk verder over de rug van de wal.

De aardwal riep in die tijd geen vragen bij me op: hij was veel te groot voor me om hem te zien als iets wat mensen gebouwd konden hebben en het was ook nooit bij me opgekomen om hem in verband te brengen met de wonderbaarlijke daden van het Oude Volk waarover ik soms weleens iets hoorde. Het was gewoon de aardwal, die in een wijde boog liep en daarna in een kaarsrechte lijn naar de heuvels in de verte – gewoon een stukje van de wereld, en niet verwonderlijker dan de rivier, de lucht of de heuvels zelf.

Ik had er al vaak bovenop gelopen, maar was nog maar zelden aan de andere kant ervan op verkenning gegaan. Om de een of andere reden beschouwde ik het gebied daar als buitenlands – niet zozeer vijandelijk als wel buiten mijn grondgebied gelegen. Maar ik had ergens een plek ontdekt waar de neerstromende regen aan de achterkant van de wal een zandgeul had uitgesleten. Als je daar bovenaan ging zitten en je zette hard af, dan zoefde je met een vaartje naar beneden en vloog je uiteindelijk een meter door de lucht om onderaan in een zachte zandhoop te landen.

Ik was er al zeker zo'n vijf keer geweest en ik had er nog nooit iemand anders gezien, maar toen ik dit

keer na mijn derde afdaling opkrabbelde en me voorbereidde op de vierde, zei een stem: 'Hallo!'

Ik keek om me heen. Eerst had ik niet door waar het vandaan kwam, tot mijn aandacht werd getrokken door wat bewegende twijgjes ergens hoog in de bosjes. De takken weken uiteen en er verscheen een gezicht dat me aankeek. Het was een klein gezichtje, verbrand door de zon en omlijst door donkere krullen. Het had een nogal ernstige uitdrukking, maar de ogen sprankelden. We namen elkaar even op.

'Hallo,' antwoordde ik.

Ze aarzelde en duwde toen de bosjes verder uit elkaar. Ik zag een meisje dat iets kleiner was dan ik en misschien iets jonger. Ze droeg een roodbruine tuinbroek met een geel shirt. Het kruis dat op de voorkant van de tuinbroek was genaaid, was van een donkerder bruine stof gemaakt. Haar haar was met gele linten in twee staartjes gebonden. Ze stond een paar tellen stil alsof ze bang was de veiligheid van de bosjes op te geven, tot haar nieuwsgierigheid de overhand nam en ze tevoorschijn stapte.

Ik staarde haar aan omdat ze een volslagen vreemde was. Af en toe waren er bijeenkomsten of feesten waar alle kinderen uit de wijde omgeving naartoe kwamen, dus ik was stomverbaasd een kind tegen te komen dat ik nooit eerder had gezien.

'Hoe heet jij?' vroeg ik.

'Sophie,' antwoordde ze. 'En jij?'

'David,' zei ik. 'Waar is jouw huis?'

'Daar,' antwoordde ze, terwijl ze vaag in de richting van het buitenlandse gebied achter de aardwal gebaarde.

Ze verbrak het oogcontact en liep naar de zandgeul die ik als glijbaan had gebruikt.

‘Is dat leuk om te doen?’ informeerde ze met een verlangende blik.

Ik aarzelde even voordat ik haar uitnodigde, maar toen zei ik: ‘Ja. Probeer het maar.’

In plaats van meteen te reageren, richtte ze haar aandacht weer op mij. Ze bestudeerde me even met een ernstige blik en nam toen heel plotseling een besluit. Ze klauterde voor me uit de wal op.

Met wapperende krullen en linten roetsjte ze naar beneden. Toen ik landde was ze haar ernstige blik kwijt en dansten haar ogen van opwindning.

‘Nog een keer,’ zei ze en ze rende hijgend de aardwal weer op.

Het ongeluk gebeurde bij haar derde afdaling. Net als de keren ervoor ging ze zitten en zette af. Ik keek toe hoe ze omlaag zoefde en in een wolk zand tot stilstand kwam. Op de een of andere manier was ze erin geslaagd een kleine meter links van de gebruikelijke plek te landen. Ik ging klaarzitten om achter haar aan te gaan en wachtte tot ze uit de weg ging. Maar dat deed ze niet.

‘Schiet eens op,’ zei ik ongeduldig.

Ze probeerde te bewegen en riep toen omhoog: ‘Het lukt niet. Het doet pijn.’

Ik waagde het er toch maar op om af te zetten en landde vlak naast haar.

‘Wat is er?’ vroeg ik.

Haar gezicht was vertrokken. Er stonden tranen in haar ogen.

‘Mijn voet zit vast,’ antwoordde ze.

Haar linkervoet was begraven. Ik schraapte het zachte zand weg met mijn handen. Haar schoen zat klem in een spleet tussen twee stenen die met hun punt omhoog wezen. Ik probeerde er beweging in te krijgen, maar hij kwam niet los.

‘Kun je je er niet uit wringen of zo?’ stelde ik voor.

Ze probeerde het, met haar lippen manhaftig op elkaar geklemd.

‘Ik krijg hem niet los.’

‘Ik help wel met trekken,’ bood ik aan.

‘Nee, nee! Het doet pijn,’ protesteerde ze.

Ik wist niet wat ik moest doen. Het was duidelijk dat ze lelijk in de knel zat. Ik probeerde een oplossing voor het probleem te bedenken.

‘We kunnen het beste de veter lossnijden zodat je je voet uit de schoen kunt trekken. Ik kan niet bij de strik,’ besloot ik.

‘Nee!’ zei ze, geschrokken. ‘Nee, dat mag ik niet.’

Ze was zo stellig dat ik niet wist hoe ik het had. Als ze haar voet uit de schoen kon krijgen, lukte het misschien om de schoen zelf met een steen los te slaan, maar als ze dat niet wilde, wist ik het ook niet meer. Ze lag achterover in het zand en de knie van haar vastgeklemden been stak omhoog.

‘O, het doet zo’n pijn,’ zei ze. Ze kon haar tranen niet langer inhouden. Ze rolden over haar wangen. Maar nog steeds zette ze het niet luidkeels op een jammeren: ze maakte zachte puppygeluidjes.

‘Je móét hem uitdoen,’ zei ik tegen haar.

‘Nee!’ protesteerde ze weer. ‘Nee, dat mag ik niet. Nooit ofte nimmer. Dat mag ik niet.’

Ik ging naast haar zitten, niet wetend wat te doen.

Met beide handen pakte ze een van de mijne vast en huilend kneep ze erin. De pijn aan haar voet nam duidelijk toe. Vrijwel voor het eerst van mijn leven bevond ik me in een situatie waarin het aan mij was om een beslissing te nemen. En die nam ik ook.

‘Er zit niks anders op. Je móét hem uittrekken,’ zei ik tegen haar. ‘Anders zul je hier waarschijnlijk doodgaan, lijkt me.’

Ze gaf niet meteen toe, maar uiteindelijk ging ze overstag. Bezorgd keek ze toe hoe ik de veter lossneed. Toen zei ze: ‘Ga weg! Je mag niet kijken.’

Ik aarzelde, maar ieders kinderjaren zitten nu eenmaal tjokvol onbegrijpelijke en toch belangrijke gebruiken, dus ik deed een paar stappen terug en draaide me om. Ik hoorde haar moeizaam ademhalen. Toen begon ze weer te huilen. Ik draaide me om.

‘Het lukt niet,’ zei ze. Door haar tranen keek ze me vol angst aan, dus ik knielde neer om te kijken wat ik eraan kon doen.

‘Je mag het nooit verder vertellen,’ zei ze. ‘Nooit, nóóit! Beloof je dat?’

Ik beloofde het.

Ze was erg dapper. Het bleef bij de puppygeluidjes.

Toen ik er eenmaal in was geslaagd de voet los te krijgen, zag hij er raar uit. Ik bedoel, hij was helemaal verdraaid en opgezet. Het viel me op dat moment niet eens op dat er meer dan het normale aantal tenen aan zat...

Het lukte me de schoen uit de spleet te tikken en ik overhandigde hem aan haar. Maar het bleek dat ze haar opgezwollen voet er niet meer in kreeg. Ook kon ze haar voet niet neerzetten. Ik dacht dat ik haar wel

op mijn rug kon dragen, maar ze was zwaarder dan ik had verwacht en het was duidelijk dat we zo niet ver zouden komen.

‘Ik zal hulp moeten gaan halen,’ zei ik tegen haar.

‘Nee. Ik ga wel kruipen,’ zei ze.

Ik liep naast haar met de schoen in mijn hand en voelde me nutteloos. Ze hield zich verrassend lang flink, maar uiteindelijk moest ze het opgeven. Er waren gaten gevallen in de knieën van haar broek en haar eigen knieën waren pijnlijk en bebloed. Ik had nog nooit iemand meegemaakt, geen meisje of jongen, die het zo lang zou hebben volgehouden. Het vervulde me met een zeker ontzag. Ik hielp haar overeind en ondersteunde haar, terwijl ze balancerend op haar goede voet aanwees waar haar huis was, ergens waar een pluimpje rook opsteeg. Toen ik achteromkeek zat ze alweer op handen en knieën en verdween net in de bosjes.

Ik vond het huis zonder veel moeite en klopte aan, een tikkeltje nerveus. Een lange vrouw deed open. Ze had een knap gezicht met fijne trekken en grote heldere ogen. Haar jurk was roodbruin en iets korter dan de meeste vrouwen bij ons droegen, maar er was wel het gebruikelijke kruis op genaaid, van hals tot zoom en borst tot borst, in dezelfde groene kleur als haar hoofddoek.

‘Bent u Sophies moeder?’ vroeg ik.

Ze keek me scherp aan en fronste. Ze zei, kortaf van bezorgdheid: ‘Wat moet je?’

Ik vertelde het haar.

‘O!’ riep ze uit. ‘Haar voet!’

Ze keek me weer even indringend aan, zette toen de

bezem die ze vasthad tegen de muur en vroeg kordaat: 'Waar is ze?'

Ik nam haar dezelfde weg mee terug. Bij het horen van haar stem kwam Sophie uit de bosjes gekropen.

Haar moeder keek naar de gezwollen, misvormde voet en de bloedende knieën.

'Ach, mijn arme schat!' zei ze, terwijl ze haar omhelsde en kuste. Toen voegde ze eraan toe: 'Heeft hij hem gezien?'

'Ja,' vertelde Sophie haar. 'Sorry, mama. Ik heb mijn best gedaan, maar het lukte me niet zelf en het deed zo'n pijn.'

Haar moeder knikte langzaam. Ze zuchtte.

'Nou ja, er is nu niks meer aan te doen. Kom maar hier.'

Sophie klom op haar moeders rug en we liepen met ons drieën terug naar het huis.

De geboden en voorschriften die je als kind meekrijgt kun je uit je hoofd leren, maar ze betekenen weinig totdat je een voorbeeld hebt – en dan nog moet het voorbeeld wel herkend worden.

Zo kwam het dat ik geduldig zat toe te kijken hoe de pijnlijke voet werd gewassen, een koud kompres kreeg en werd ingezwachteld, zonder de link te leggen met wat ik bijna elke zondag van mijn leven had aangehoord.

'En God schiep de mens naar Zijn evenbeeld. En God bepaalde dat de mens één lichaam moet hebben, één hoofd, twee armen en twee benen; dat elke arm op twee plekken een gewricht moet hebben en aan het uiteinde één hand; dat elke hand vier vingers en

één duim moet hebben; dat aan elke vinger een platte vingernagel moet zitten...'

En ga zo maar door tot: 'Toen schiep God ook de vrouw, naar hetzelfde beeld, maar met de volgende verschillen, passend bij haar aard: haar stem moet hoger klinken dan die van de man; ze mag geen baardgroei hebben; ze moet twee borsten hebben...'

En ga zo maar weer door.

Ik wist het allemaal, woord voor woord, en toch deed de aanblik van Sophies zes tenen geen belletje bij me rinkelen. Ik zag de voet op haar moeders schoot liggen. Keek toe hoe haar moeder er een stil moment op neerkeek, hem optilde, vooroverboog om er een kusje op te geven en toen met tranen in haar ogen weer opkeek. Ik voelde medelijden met haar omdat ze zo van streek was, en ook met Sophie en haar pijnlijke voet – maar dat was alles.

Terwijl de voet werd ingezwachteld keek ik nieuwsgierig de kamer rond. Het huis was een stuk kleiner dan het mijne, een stulpje eigenlijk, maar ik vond het er toch fijner. Het voelde vriendelijk aan. En hoewel Sophies moeder angstig en bezorgd was, gaf ze me niet het gevoel dat ik de enige betreurenswaardige en onbetrouwbare factor in een voor de rest ordentelijk leven was, zoals de meeste mensen thuis deden. En de kamer zelf beviel me ook beter, zonder groepjes woorden aan de muur waar mensen afkeurend naar konden wijzen. In plaats daarvan hingen er in deze kamer verschillende tekeningen van paarden, die ik heel mooi vond.

Uiteindelijk hinkte Sophie, inmiddels gefatsoeneerd en zonder nog een spoor van de tranen op haar wangen, naar een stoel bij de tafel. Volledig hersteld,